

§ 139

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ym. aloitteesta koskien toimintamallia perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikoihin

HEL 2024-005255 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ja 11 muun valtuutetun aloitteesta koskien toimintamallia perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikoihin seuraavan lausunnon:

”Aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki arvioisi ja edistäisi sellaisten tutkimustietoon pohjautuvien toimintamallien käyttöönottoa, jotka auttaisivat perheitä edistämään kohtuullisia ruutuaikoja lasten ja nuorten terveellisen kasvun tukemiseksi. Kasvavan tutkimustiedon myötä on selkeästi tunnistettu tarve lisätä sekä yhteiskunnan että vanhempien ohjausta. Ehdotuksena on tarjota myös vanhemmille tukea oman ruutuajan hallintaan. Tavoitteena on älypuhelinikäytön pelisääntöjen määrittely yhdessä lasten ja aikuisten kanssa, ja joihin perheet saisivat riittävää ohjausta jo varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi neuvoloissa. Lisäksi aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki voisi tarjota lisää asiantuntijatukea perheille varhaiskasvatuksen ja koulujen kautta. Tietoa ja työkaluja ruutuajoista sopimiseen, esimerkiksi ruutuai-
kasopimus pohjan, voisivat kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sekä perheneuvolat välittää kaikkien halukkaiden perheiden tietoon ja käyttöön.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että huoli lasten, nuorten ja myös vanhempien lisääntyneestä ruutuajasta on perusteltu. Erilistä Ruutuaika kuriin -toimenpideohjelmalla ei kuitenkaan lähdetä luomaan, vaan digihyvinvoinnin teemat integroidaan olemassa oleviin rakenteisiin. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala tukee aktiivista keskustelua huoltajien kanssa digihyvinvoinnista.

Mallinnetut ohjeet ja toimintatavat

Helsingin kaupunkistrategia ohjaa työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi monin tavoin. Se korostaa tarvetta turvata kaikille lapsille ja nuorille terveellinen kasvuympäristö, joka tukee heidän kehitystään ja hyvinvointiaan. Strategia painottaa mielenterveysongelmien ehkäisyä ja varhaista puuttumista ongelmiin. Strategia pyrkii edistämään digitaalisen median vastuullista käyttöä ja tietoisuutta sen mahdollisista riskeistä.

Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveydenhoitajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Terveydenhoitajan avoimella vastaanotolla oppilas voi tulla aikaa varaamatta keskustelemaan huolistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Huoltajien osallistuessa terveystarkastuksiin heidän kanssaan keskustellaan lapsen ruutuajasta. Alakouluikäisen lapsen mediakasvatuksessa sekä koululla että kodilla on tärkeä osuus.

Lapsen ja nuoren kehitysympäristössä toimivilla aikuisilla ja ammattilaisilla on käytössä puheeksi oton työkalu HYVÄ-malli, joka auttaa lapsen tai nuoren vahvuuksien löytämisessä, huolen tunnistamisessa ja tarpeiden tukemisessa. HYVÄ-malli mahdollistaa luontevasti myös ruutuajan puheeksi ottamisen. Lapsiperheiden palveluissa tunnistetaan valtuustoaloitteessa esitetty huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä. Vanhempien, koulujen sekä perhekeskuspalvelujen ammattilaisten yhteistyö on keskeistä, kun pyritään tukemaan lasten ja nuorten terveellistä kehitystä digitaalisessa maailmassa.

Lautakunta toteaa, että on tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille toimialan sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten sekä lapsivaikutusten arviointi

Lasten mielenterveysongelmat, ruutu-aikaan ja sosiaaliseen mediaan liittyvä haitalliselle sisällölle altistuminen sekä lukutaidon lasku ovat huolestuttavia trendejä. Aikuisten on toimittava aktiivisesti lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja puututtava näihin ongelmiin, jotta jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea ja mahdollisuuden terveeseen kehitykseen ja oppimiseen. Mallinnetut toimintatavat kouluissa, terveydenhoitajien antama neuvonta ja tuki vastaanotoilla sekä vanhemmille suunnattu monikielinen ja ikäryhmätasoinen materiaali tasapainoisen ruutuajan hallintaan voivat vähentää ruutu-aikaa, auttaa tunnistamaan ja ehkäisemään mahdollisia ongelmia ja edistää siten lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia.”

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraavat ehdotukset:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Johanna Nuorteva: Esitän palautusta. On tarpeen selvittää, mitä uusia keinoja opiskelijahuolto ja kaupungin ennaltaehkäisevät sotepalvelut voivat tarjota perheille ja kouluille tueksi ruutuajan rajaamiseen ja vähentämiseen. Ohjausta ja neuvontaa sekä käytännön menetelmiä ja ratkaisukeinoja on hyvä tarjota kodeille ja kouluille eri palveluiden kuten opiskeluhuollon kautta.

Palautuksen aikana on tärkeää myös täsmentää lapsivaikutusten arviointia. Millä tavalla toimialan toimenpiteet vaikuttavat ja minkälaisia muutoksia olisi odotettavissa. Lapsivaikutusten arvioinnissa tulee peilata aloitteen ja sen saaman vastauksen vaikutuksia suhteessa nykytilanteeseen. Nyt lapsivaikutusten arviointi on yleisellä tasolla ilman kytköstä toimialan laatiman aloitevastauksen mukaisiin seurauksiin.

Kannattaja: jäsen Kati Juva

Vastaehdotus 1:

Jäsen Johanna Nuorteva: Poistetaan lausunnon toisesta kappaleesta virke: Erillistä Ruutu-aika kuriin -toimenpideohjelmasta ei kuitenkaan lähdetä luomaan, vaan digihyvinvoinnin teemat integroidaan olemassa oleviin rakenteisiin.

Kannattaja: jäsen Kati Juva

Vastaehdotus 2:

Jäsen Johanna Nuorteva: Lisätään lausunnon viidennen kappaleen loppuun: Lautakunta toteaa, että on tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille toimialan sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Kannattaja: jäsen Kati Juva

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan puheenjohtaja Daniel Sazonov teki seuraavat äänestys ehdotukset:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Asian käsittelyn jatkaminen

EI-ehdotus: jäsen Johanna Nuortevan palautusehdotuksen mukaan (Palautusehdotus 1)

Jaa-äännet: 9

Pentti Arajärvi, Maaret Castrén, Laura Korpinen, Björn Månsson, Matti Niiranen, Nea Nättinen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov, Sinikka Vepsä

Ei-äännet: 4

Samuel Adouchief, Kati Juva, Johanna Nuorteva, Oula Silvennoinen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta jatkoi asian käsittelyä.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: jäsen Johanna Nuortevan vastaehdotuksen mukaan (Vastaehdotus 1)

Jaa-äännet: 7

Maaret Castrén, Laura Korpinen, Björn Månsson, Matti Niiranen, Nea Nättinen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 4

Samuel Adouchief, Kati Juva, Johanna Nuorteva, Oula Silvennoinen

Tyhjä: 2

Pentti Arajärvi, Sinikka Vepsä

Poissa: 0

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: jäsen Johanna Nuortevan vastaehdotuksen mukaan (Vastaehdotus 2)

Jaa-äännet: 3

Laura Korpinen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 8

Samuel Adouchief, Maaret Castrén, Kati Juva, Björn Månsson, Matti Niiranen, Johanna Nuorteva, Nea Nättinen, Oula Silvennoinen

Tyhjä: 2

Pentti Arajärvi, Sinikka Vepsä

Poissa: 0

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi hyväksytyyn vastaehdotuksen (Vastaehdotus 2) osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 09 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi
Tuula Salmivaara-Pesonen, kouluterveydenhuollon päällikkö, puhelin: 09 310 46013
tuula.salmivaara-pesonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 10.04.2024 Holopainen Mari Toimintamalli perheille
lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuajakoihin

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ja 11 muun valtuutetun aloitteesta koskien toimintamallia perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuajakoihin seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki arvioisi ja edistäisi sellaisten tutkimustietoon pohjautuvien toimintamallien käyttöönottoa, jotka auttaisivat perheitä edistämään kohtuullisia ruutuajakoja lasten ja nuorten terveellisen kasvun tukemiseksi. Kasvavan tutkimustiedon myötä on selkeästi tunnistettu tarve lisätä sekä yhteiskunnan että vanhempien ohjausta. Ehdotuksena on tarjota myös vanhemmille tukea oman ruutuajan hallintaan. Tavoitteena on älypuhelinikäytön pelisääntöjen määrittely yhdessä lasten ja aikuisten kanssa, ja joihin perheet saisivat riittävää ohjausta jo varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi neuvoloissa. Lisäksi aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki voisi tarjota lisää asiantuntijatukea perheille varhaiskasvatukseen ja koulujen kautta. Tietoa ja työkaluja ruutuajoista sopimiseen, esimerkiksi ruutuajakasvatuspohjan, voisivat kasvatukseen ja koulutuksen toimiala sekä perheneuvolat välittää kaikkien halukkaiden perheiden tietoon ja käyttöön.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että huoli lasten, nuorten ja myös vanhempien lisääntyneestä ruutuajasta on perusteltu. Erilistä Ruutuajaa kuriin -toimenpideohjelmalla ei kuitenkaan lähdetä luomaan, vaan digihyvinvoinnin teemat integroidaan olemassa oleviin rakenteisiin. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala tukee aktiivista keskustelua huoltajien kanssa digihyvinvoinnista.

Mallinnetut ohjeet ja toimintatavat

Helsingin kaupunkistrategia ohjaa työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi monin tavoin. Se korostaa tarvetta turvata kaikille lapsille ja nuorille terveellinen kasvuympäristö, joka tukee heidän kehitystään ja hyvinvointiaan. Strategia painottaa mielenterveysongelmien ehkäisyä ja varhaista puuttumista ongelmiin. Strategia pyrkii edistämään digitaalisen median vastuullista käyttöä ja tietoisuutta sen mahdollisista riskeistä.

Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveydenhoitajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Terveydenhoitajan avoimella vastaanotolla oppilas voi tulla aikaa varaamatta keskustelemaan huolistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Huoltajien osallistuessa terveystarkastuksiin heidän kanssaan keskustellaan lapsen ruutuajasta. Alakouluikäisen lapsen mediakasvatuksessa sekä koululla että kodilla on tärkeä osuus.

Lapsen ja nuoren kehitysympäristössä toimivilla aikuisilla ja ammattilaisilla on käytössä puheeksi oton työkalu HYVÄ-malli, joka auttaa lapsen tai nuoren vahvuuksien löytämisessä, huolen tunnistamisessa ja tarpeiden tukemisessa. HYVÄ-malli mahdollistaa luontevasti myös ruutuajan puheeksi ottamisen. Lapsiperheiden palveluissa tunnistetaan valtuustoaloitteessa esitetty huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä. Vanhempien, koulujen sekä perhekeskuspalvelujen ammattilaisten yhteistyö on keskeistä, kun pyritään tukemaan lasten ja nuorten terveellistä kehitystä digitaalisessa maailmassa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten sekä lapsivaikutusten arviointi

Lasten mielenterveysongelmat, ruutu-aikaan ja sosiaaliseen mediaan liittyvä haitalliselle sisällölle altistuminen sekä lukutaidon lasku ovat huolestuttavia trendejä. Aikuisten on toimittava aktiivisesti lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja puututtava näihin ongelmiin, jotta jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea ja mahdollisuuden terveeseen kehitykseen ja oppimiseen. Mallinnetut toimintatavat kouluissa, terveydenhoitajien antama neuvonta ja tuki vastaanotoilla sekä vanhemmille suunnattu monikielinen ja ikäryhmätasoinen materiaali tasapainoisen ruutuajan hallintaan voivat vähentää ruutu-aikaa, auttaa tunnistamaan ja ehkäisemään mahdollisia ongelmia ja edistää siten lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia.”

Esittelijän perustelut

18.06.2024

Asia/10

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ja 11 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien toimintamallia perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikoihin.

Lausuntoa on pyydetty 27.8.2024 mennessä. Lausunto on myös pyydetty kasvatusta- koulutuslautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 09 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi
Tuula Salmivaara-Pesonen, kouluterveydenhuollon päällikkö, puhelin: 09 310 46013
tuula.salmivaara-pesonen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 10.04.2024 Holopainen Mari Toimintamalli perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikoihin

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano